

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

Східноєвропейський національний університет імені Лесі Українки

Кафедра образотворчого мистецтва

Проректор з науково-педагогічної та методичної роботи та рекрутингу
проф. Гаврилюк С.В.

Протокол № _____ від _____ 2017 р.

ПРОГРАМА

нормативної навчальної дисципліни

ТЕХНІКИ І МАТЕРІАЛИ В ОБРАЗОТВОРЧОМУ МИСТЕЦТВІ

підготовки бакалавр

спеціальність 023 Образотворче мистецтво, декоративне мистецтво, реставрація

освітня програма Образотворче мистецтво, декоративне мистецтво, реставрація

Луцьк -2017

Програма навчальної дисципліни «Техніки і матеріали в образотворчому мистецтві»
підготовки бакалаврів, галузі знань 02 – культура і мистецтво, спеціальності 027
образотворче мистецтво, декоративне мистецтво, реставрація, освітньої програми –
«Образотворче мистецтво декоративне мистецтво, реставрація».

Розробник: Прокопович Тетяна Анатоліївна, старший викладач кафедри образотворчого
мистецтва, кандидат психологічних наук.,

Рецензент: Лесик Олександр Володимирович, професор кафедри образотворчого
мистецтва, доктор архітектури, професор.

Програма навчальної дисципліни затверджена на засіданні кафедри
образотворчого мистецтва

протокол № 2 від “ 11 ” березня 2017 р.

Завідувач кафедри: _____ (Лесик О.В.)

Програма навчальної дисципліни

схвалена науково-методичною комісією факультету мистецтв

протокол № 2 від “ 11 ” листопада 2017 р.

Голова науково-методичної

комісії факультету мистецтв _____ Шиманський П.П.

Програма навчальної дисципліни

**схвалена науково-методичною радою Східноєвропейського національного
університету імені Лесі Українки**

1. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Характеристика навчальної дисципліни подається згідно з навчальним планом спеціальності і представляється вигляді таблиці 1.

Таблиця 1

Найменування показників	Галузь знань, напрям підготовки, освітньо-кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни	
		Денна форма навчання	
Кількість кредитів 4	Галузь знань 0202 – мистецтво Напрямок підготовки 6.020205 "Образотворче мистецтво"	нормативна	
Модулів 3	Спеціальність 023 – «Образотворче декоративне реставрація» мистецтво, мистецтво.	Рік підготовки 4	
Змістових модулів 3		Семестр 1	
ІНДЗ: немає		Лекції 26 год.	
Загальна кількість годин 120		Практичні - 16 год.	
Тижневик годин (для денної форми навчання) аудиторних 3 самостійної роботи 2, 77 консультації 0,55	Бакалавр	Лабораторні 18 год.	
		Самостійна робота 50 год.	
		Консультації 10 год.	
		Форма контролю: 1 – письм.	

2. АНОТАЦІЯ КУРСУ:

Метою викладання навчальної дисципліни «Техніки і матеріали в образотворчому мистецтві» є ознайомлення студентів з основними технологічними особливостями різноманітних художніх матеріалів та технік а також принципами їх застосування в процесі образотворчого мистецтва.

Основними завданнями вивчення дисципліни «Техніки і матеріали в образотворчому мистецтві» є: вивчення технічних основ образотворчого мистецтва, тобто технік, матеріалів та інструментів якими користується художник у своїй роботі. Саме це являється базовою і необхідною умовою успішного оволодіння різними видами образотворчого мистецтва. Вони сприяють розширенню творчих можливостей в техніці і технології лінографіки, так і живопису. Знання про властивості та якості художніх матеріалів повинні допомогти студентам досягнути гармонії в ідейно-художньому і матеріально-технологічному аспектах їх творчої діяльності.

3. КОМПЕТЕНЦІЇ

До кінця навчання студенти будуть компетентними у таких питаннях:

- термінології та назвах основних технік виконання художніх творів;
- технологічних характеристиках і виражальних засобах різноманітних графічних матеріалів та інструментів;
- виражальних засобах, технологічних характеристиках, властивостях, і якостях живописних художніх матеріалів та інструментів;
- володіння різними техніками і технологіями виконання творів образотворчого мистецтва.

- технологічних характеристик і виражальних засобів живопису
- відтворення основних технік виконання творів живопису.

4. ІНФОРМАЦІЙНИЙ ОБСЯГ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Навчальна дисципліна складається із 120 загальної кількості годин. Це 4 кредити. З програму входить 3 модулі і три змістових модулів. Програмою передбачено 26 год. лекцій, 16 години практичних, лабораторних – 18 год. занять. На самостійну роботу відводиться 50 годин. На консультації – 10 год. Курс навчальної дисципліни «Техніки матеріали в образотворчому мистецтві» вивчається на першому курсі з закінченням складанням заліку.

На вивчення навчальної дисципліни відводиться 120 години / 4 кредитів / СРС.

Структура навчальної дисципліни представляється у вигляді таблиці 2.

Таблиця 2

Назви змістових модулів і тем	Усьо го	Кількість годин					
		у тому числі					
		Лекц.	Практ. (Семін.)	Лаб	Кон	Сам. роб.	Контр. одиноч. роб.
1	2	3	4	5	6	7	8
Змістовний модуль 1. Техніки графіки							
Тема 1. Сухі та мокрі графічні техніки. Загальні відомості про графічні техніки і матеріали.	14	6					8
Тема 2. Графіт. Вугілля пресоване. Олівець. Соус, сангіна. Кольорові олівці, фломастери і маркери. Перо, туш, чорнила. Гризайль, сухий пензлик.	19		3	3	3		10
Тема 3. Вимоги до паперу, основні правила підготовки основи для малювання.	7		2	3			2
Разом за змістовним модулем 1	40	6	5	6	3		20

Змістовний модуль 2. Техніки водорозчинного живопису							
Тема 4. Водорозчинні техніки і матеріали живопису.	7	4					3
Тема 5. Основні правила підготовки паперу для акварельного живопису. Характерні особливості акварельних фарб. Особливості роботи акварельними фарбами. Палітри і пензлі для акварелі.	11	2	3				6
Тема 6. Різновиди та характеристики гуаші. Основні правила підготовки для гуашевого живопису.	10	2		3			5
Тема 7. Характерні особливості акрилових фарб. Особливості роботи акриловими фарбами. Палітри і пензлі для акрилу.	12	2	2	3			5

Разом за змістовним модулем 2	40	10	5	6	3	16
Змістовний модуль 3. Техніки олійного живопису.						
Тема 8. Олійні техніки та матеріали живопису. Властивості і характеристики олійних фарб. Методи змішування олійних фарб. Дефекти олійного живопису.	13	5	3			5
Тема 9. Основні правила підготовки полотна для олійного живопису. Підрамники та полотно. Пензлі і мастихіни для живопису. Різні види ґрунтів. Мольберти, етюдники, палітри.	21	3	3	6	4	7
Тема 10. Олії, лаки, розріджувачі та секативи. Оформлення живописних робіт, багет.	6	2				4
Разом за змістовним модулем 3	40	10	6	6	4	14
Усього годин	120	26	16	18	10	50

5. ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОГО ОПРАЦЮВАННЯ

Самостійна робота включає в себе виконання замальовок: начерків, ескізів і кельварових етюдів матеріалами, що відповідають темі практичних і лабораторних занять.

Таблиця 2
Змістовний модуль 4.

№ з/п	Тема	Кількість годин
1	Тема 1. Сухі та мокрі графічні техніки. Загальні відомості про графічні техніки і матеріали.	8
2	Тема 2. Графіт. Вугілля пресоване. Олівець. Соус, сангіна. Кольорові олівці, фломастери і маркери. Перо, туш, чорнило. Гризайль, сухий пензлик.	10
3	Тема 3. Вимоги до паперу, основні правила підготовки основи для малювання.	2
	Разом	20

Змістовний модуль 2

№ з/п	Тема	Кількість годин
1	Тема 5. Основні правила підготовки паперу для акварельного живопису. Характерні особливості акварельних фарб. Особливості роботи акварельними фарбами. Палітри і пензлі для акварелі	6
	Тема 6. Різновиди та характеристики гуаші. Основні правила підготовки для гуашевого живопису.	5
	Тема 7. Характерні особливості акрилових фарб. Особливості роботи акриловими фарбами. Палітри і пензлі для акрилу.	5
	Разом	16

Змістовний модуль 3

№ з/п	Тема	Кількість годин
1	Тема 8. Олійні техніки та матеріали живопису. Властивості і характеристики олійних фарб. Методи змішування олійних фарб. Дефекти олійного живопису	5
	Тема 9. Основні правила підготовки полотна для олійного живопису. Підрамники та полотна. Пензлі і мастихіни для живопису. Різні види ґрунтів. Мольберти, етюдники, палітри.	5
	Тема 10. Олії, лаки, розріджувачі та секативи. Оформлення живописних робіт, багет.	4
	Разом	14
	Всього	50

6. ВИДИ (ФОРМИ) ІНДИВІДУАЛЬНИХ НАУКОВО-ДОСЛІДНИХ ЗАВДАНЬ (ІНДЗ) не передбачені навчальним планом.

7. РОЗПОДІЛ БАЛІВ ТА КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ

Засобами діагностики успішності навчання з курсу «Техніка і матеріали в образотворчому мистецтві» є перевірка теоретичних знань на практичних заняттях, виконання самостійних завдань, та підсумковий контроль – залік, згідно спеціального плану. *Поточна* модульна оцінка визначається як сума оцінок за певну навчальну діяльність протягом роботи на практичних та лабораторних і самостійних заняттях. Максимальна сумарна оцінка поточних оцінок – 40 балів.

60 балів відводиться на *підсумковий* модульний контроль чи, за вимогою студента, на залік.

Таблиця 4

Поточний контроль (max = 40 балів)								Модульний контроль (max = 60 балів)			Загальна кількість балів
Модуль 1								Модуль 2			
Змістовий Модуль 1		Змістовий Модуль 2		Змістовий Модуль 3				МКР 1	МКР 2	МКР 3	100
T.2	T.3	T.4	T.5	T.7	T.8	T.9	T.10	20	20	20	
5	5	5	5	5	5	5	5				

Поточне оцінювання

Таблиця 5

Оцінка за 5-бальною шкалою	Оцінка за національною шкалою
5	" <i>Відмінно</i> " – вільне володіння технікою і матеріалами, дотримання технологічних процесів при виконанні творів і підготовчих робіт.

4	"Добре" – володіння технікою, але мають незначні технічні недоліки, дотримання технологічних процесів при виконанні творів і підготовчих робіт.
3	" Задовільно" – Незначні помилки, задовільне володіння технікою, технічні недоліки, дотримання технологічних процесів при виконанні творів і підготовчих робіт.
2	"Незадовільно ", з можливістю повторного складання: - помилки в використанні матеріалів, володіння технікою на низькому технічному рівні, не дотримання технологічних процесів при виконанні творів і підготовчих робіт.
1	"Незадовільно ", з обов'язковим повторним курсом: - Значні помилки під час технічного виконання, не дотримання технологічних процесів при виконанні творів і підготовчих робіт.

Модульний контроль

Модульний контроль здійснюється у формі виконання студентом модульного контрольного завдання згідно затвердженого графіку. Контрольні модульні роботи курсу «Техніки і матеріали в образотворчому мистецтві» проводяться у письмовій формі. Оцінка за контрольну модульну роботу доводиться до відома студентів не пізніше семи днів після проведення. Оцінка за контрольну роботу вважається позитивною, якщо вона складає не менше 60% максимальної кількості балів. Перескладання модульного контрольного оцінки з метою її підвищення не дозволяється. Максимальна кількість балів – 20.

Таблиця 6

Оцінка за 20-бальною шкалою	Оцінка за національною шкалою
20-18	" Відмінно" – вільне володіння технікою і матеріалами, дотримання технологічних процесів при виконанні творів і підготовчих робіт.
14-17	"Добре" – володіння технікою, але мають незначні технічні недоліки, дотримання технологічних процесів при виконанні творів і підготовчих робіт.
9-13	" Задовільно" – Незначні помилки, задовільне володіння технікою, технічні недоліки, дотримання технологічних процесів при виконанні творів і підготовчих робіт.
5- 8	"Незадовільно ", з можливістю повторного складання: - помилки в використанні матеріалів, володіння технікою на низькому технічному рівні, не дотримання технологічних процесів при виконанні творів і підготовчих робіт.
0- 4	"Незадовільно ", з обов'язковим повторним курсом: - Значні помилки під час технічного виконання, не дотримання технологічних процесів при виконанні творів і підготовчих робіт.

Підсумкове оцінювання Шкала оцінювання (національна та ECTS)

Таблиця 7

Сума балів	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		Для екзамену, курсової роботи, практики	для заліку
90-100	A	Відмінно	

82-89	B	Дуже добре	Зараховано
75-81	C	Добре	
67-74	D	Задовільно	
60-66	E	Достатньо	
1-59	Fx	Незадовільно	Не зараховано (повторне склавання)

Оцінка "відмінно" (A, 90-100 балів). Виконані завдання на високому художньому рівні, технічно бездоганні, відмінне володіння виражальними засобами і прийомами, включають творчий підхід у композиційному і колористичному вирішенні, глибоке розуміння законів і використання правил композиції.

Оцінка "добре" (BC, 75-89 балів). Виконані завдання на високому художньому рівні, технічно виконані з незначними помилками, добре володіння виражальними засобами і прийомами, включають творчий підхід у композиційному і колористичному вирішенні, розуміння законів і використання правил композиції.

Оцінка "задовільно" (DE, 60-74 бали). Виконані завдання на недостатньому художньому рівні, технічно недосконалі, наявність помилок, низький рівень володіння виражальними засобами і прийомами, але включають творчий підхід у композиційному і колористичному рішенні.

Оцінка "незадовільно" (Fx, 1-59 балів, з можливістю повторного склавання). Виконані завдання на низькому технічному рівні, низький рівень володіння виражальними засобами і прийомами, творчий підхід у композиційному і колористичному відсутній, не розуміння законів і правил композиції.

Питання модульного контролю:

МКР 1

- Графіт. Вугілля. Вугілля пресоване. Олівець. Соус, сангіна.
- Кольорові олівці, фломастри і маркери.
- Перо, туш, чорнила.
- Гризайль, сухий пензлик.
- Вимоги до паперу, основні правила підготовки паперу.
- Дошки та планшети для малювання, скетчбук.
- Тонований папір.
- Основи для пастелі.
- Фіксуючі лаки.
- Розмивка.

МКР 2

- Основні правила підготовки паперу для акварельного живопису.
- Характерні особливості акварельних фарб.
- Особливості роботи акварельними фарбами.
- Палітри і пензлі для акварелі.
- Різновиди та характеристики гуаші.
- Особливості роботи з гуашю.
- Основні правила підготовки для акрилового живопису.
- Характерні особливості акрилових фарб.
- Особливості роботи акриловими фарбами.
- Палітри і пензлі для акрилу.

МКР №3

- Властивості і характеристики олійних фарб.
- Методи змішування олійних фарб.

3. Дефекти олійного живопису і їх виправлення.
4. Основні правила підготовки полотна для олійного живопису.
5. Підрамники та полотно.
6. Пензлі і мастихіни для живопису.
7. Мольберти, етюдники, палітри.
8. Оформлення живописних робіт, багет.
9. Олії, лаки, розріджувачі та секативи.
10. Різні види ґрунтів.

Залік

Для студента, що складає залік анулюються бали, набрані за модульні контрольні роботи. Завданням заліку є перевірка розуміння студентом програмного матеріалу в цілому, здатності творчого практичного використання накопичених знань. Оцінюється системність, послідовність, логічність та повнота тверджень, сформульованих студентом. Залік проводиться у письмовій формі з метою виявлення якості знань щодо теоретичних питань у межах залікового кредиту. Максимальна кількість балів – 60. Оцінювання проводиться згідно таких критеріїв:

50-60 – Студент отримує в тому випадку коли відповідь повна, з використанням термінів і понять передбачених програмою, присутня самостійність суджень, вміння навести доречні приклади.

40-49 – Студент отримує в тому випадку коли відповідь в цілому правильна, але не повністю розкриті окремі моменти питання, не впевнене володіння термінами та поняттями.

30-39 – Студент отримує в тому випадку коли у відповіді упушена суттєва сторона питання, необхідна допомога викладача, неточне розуміння змісту і значення термінів і понять, недостатнє використання їх у відповіді.

20-29 – Студент отримує в тому випадку коли відповідь не зовсім правильна. Відсутнє розуміння термінів. На запитання викладача даються плутані відповіді.

1-19 – Студент отримує в тому випадку коли відсутнє розуміння суттєвої частини питання, невміння охарактеризувати суттєві сторони явища, студент не може навести приклади наведені викладачем.

8. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

1. Аксёнов, К. А. Рисунок / К. А. Аксёнов. – М.: Панорама, 1990. – 132 с.
2. Артемьева, П. П. Исследования перспективных искажений / П. П. Артемьева. – М.: 1973. – 221 с.
3. Барц, А. О. наброски и зарисовки / А. О. Барц. – М.: Искусство, 1970. – 23 с.
4. Беда, Г.В. Основы изобразительной грамоты / Г. В. Беда. – М.: Просвещение, 1969. – 47 с.
5. Богданова Л.О., Коваленко В.С. (2008) // Методичні вказівки до предметних занять з дисципліни «Композиція» (для студентів 1 курсу напрямку підготовки бакалаврів).
6. Власов В.Г. Основы композиции декоративно-прикладного искусства. – СПб: Образование, 1997. – 54 с.
7. Голубева О.Л. Основы композиции. – М.: Изобразительное искусство, 2001. – 212 с.
8. Васютинский, Н. Золотая пропорция / Н. Васютинский. – М.: Молодая гвардия, 1990. – 76 с.
9. Голубева О.Л. Основы композиции(учебник).- М.: Изобразительное искусство, 2001. – 187 с.
10. Дейнека, А. Учись рисовать / А. Дейнека. – М.: Академия художеств СССР, 1961. – 36 с.
11. Иванова Г.И. Объемно-пространственная композиция, // Учебник для вузов ISBN 5- 9647-0003-9

Кринский В.Ф., Ламцов И.В., Туркус М.А. Элементы архитектурно-пространственной композиции. – М.: Стройиздат, 1968. – 197 с.

12. Одноралов Н. В. Інструменти, матеріали і устаткування в образотворчому мистецтві / Н. В. Одноралов / Київ: Вища школа, 1998. – 35 с.

Ресурси

1. www.education.gov.ua - сайт Міністерства освіти і науки України.

2. www.nbuv.gov.ua - сайт бібліотеки імені В.Вернадського.

9. ПЕРЕЛІК ПИТАНЬ ДО ЗАЛІКУ

1. Графіт. Вугілля. Вугілля пресоване, лівець. Соус, сангіна.
2. Кольорові олівці, фломастери і маркери.
3. Перо, туш, чорнила.
4. Гризайль, сухий пензлик.
5. Вимоги до паперу, основні правила підготовки паперу.
6. Дошки та планшети для малювання, скечбук.
7. Тонований папір.
8. Основи для пастелі.
9. Фіксуючі лаки.
10. Розмивка.
11. Монотипія.
12. Основні правила підготовки паперу для акварельного живопису.
13. Характерні особливості акварельних фарб.
14. Особливості роботи акварельними фарбами.
15. Палітри і пензлі для акварелі.
16. Різновиди та характеристики гуаші.
17. Основні правила підготовки для акрилового живопису.
18. Характерні особливості акрилових фарб.
19. Особливості роботи акриловими фарбами.
20. Палітри і пензлі для акрилу.
21. Властивості і характеристики олійних фарб.
22. Методи змішування олійних фарб.
23. Дефекти олійного живопису і їх виправлення.
24. Основні правила підготовки полотна для олійного живопису.
25. Підрамники та полотно.
26. Пензлі і мастихіни для живопису.
27. Мольберти, етюдники, палітри.
28. Оформлення живописних робіт, багет.
29. Олії, лаки, розріджувачі та секативи.
30. Різні види ґрунтів.